

Stages en leerbanen verdwijnen in rap tempo

Als gevolg van de coronacrisis konden duizenden mbo-studenten niet terecht op hun stageplek. Ook voor volgend studiejaar dreigt een groot tekort aan stageplaatsen en leerbedrijven.

“Laten we niet in de valkuilen van het verleden stappen. Na deze crisis hebben we onze jongeren weer hard nodig op de arbeidsmarkt en daarom moeten ze hun beroepsopleiding nu voort kunnen zetten.” Half mei uit Remco Meijerink, bestuursvoorzitter van Roc Friese Poort, zijn zorgen over het tekort aan stageplaatsen en leerbanen voor mbo-studenten in een opiniebijdrage in de *Leeuwarder Courant*. Als het *Onderwijsblad* hem per e-mail vraagt of hij bereid is zijn zorgen verder toe te lichten, belt hij nog diezelfde ochtend. “Ja, ik maak mij grote zorgen”, vertelt Meijerink. “Over de studenten die sinds half maart hun stageplek kwijtraakten, maar vooral over de toekomstige stages en leerbanen die in het gedrang komen als deze coronacrisis nog een jaar aanhoudt. Ik weet nog goed dat we tijdens de kredietcrisis in 2008-2009 lijdzaam toekeken hoe bouwbedrijven hun stagiairs naar huis stuurden omdat het water ze tot aan de lippen stond. Begrijpelijk, want je kunt bij ontslagen geen stagiairs aanhouden, maar dat heeft er wel toe geleid dat veel bouwopleidingen destijds zijn gedecimeerd. Je moet er niet aan denken dat dit na de coronacrisis ook geldt voor de ouderenzorg.”

Nadat Nederland half maart in lockdown ging, kregen duizenden mbo-studenten te horen dat ze niet meer welkom waren op hun stageplek. Vooral in segmenten orde & veiligheid, winkelambacht, retail, gastvrijheid, toerisme en luchtvaart vielen rake klappen, zo blijkt uit cijfers van Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). Voor mbo-studenten die de beroeps opleidende leerweg (bol) doen, zijn er ruim 27 duizend minder stageplekken in vergelijking met vorig jaar, een daling van bijna 20 procent. Ook voor studenten van de beroepsbegeleidende leerweg (bbl), die een arbeidscontract bij een leerbedrijf hebben en één dag per week naar school gaan, zijn er beduidend minder leerbanen (-15 procent). “Wat we ook zien”, zegt Hannie Vlug, directievoorzitter van SBB, “is dat er in april de helft minder stages en leerbanen zijn gestart ten opzichte van april 2019. In mei liep dat al op naar 64 procent. En als je dan bedenkt dat uit onderzoek blijkt dat drie kwart van de bbl'ers na zijn opleiding uiteindelijk gaat werken bij datzelfde leerbedrijf, weet je dat je een probleem gaat krijgen.” Vlug verwacht dat bedrijven straks onvoldoende vakmensen kunnen

Derdejaars studenten van de koksopleiding van het Astrum College in Velp hebben eind mei hun praktijkexamen gewoon op het roc kunnen voltooien. Tijdens de lockdown liepen zij geen stage, ze hebben dus ook geen achterstand. Voor de eerste- en tweedejaars zijn de stages wel in het water gevallen.

‘Na deze crisis hebben we onze jongeren weer hard nodig op de arbeidsmarkt’

aantrekken. Tegelijk ziet ze de jeugdwerkloosheid toenemen. “Dat blijkt nu al uit cijfers van het UWV. Het overgrote deel van ww-aanvragen komt van mensen onder de 35 jaar.”

LEERBANEN

Dat erkende leerbedrijven nu pas op de plaats maken als het gaat om het aannemen van bbl'ers, heeft waarschijnlijk te maken met de onzekere tijd waarin bedrijven financiële risico's proberen te beperken. Vlug: “De afgelopen maanden kunnen bedrijven met omzetverlies een beroep doen op de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid, een substantiële tegemoetkoming waarmee werkgevers hun werknemers met een vast en flexibel contract kunnen doorbetalen. Het punt is dat je als werkgever geen beroep kunt doen op die regeling als je iemand nieuw aanneemt. ►

‘Op studieachterstand zit ik niet te wachten’

Leerling-kok en eerstejaars student van het Astrum College (Roc A12, Velp) Luuk Hagemeijer (17) baalt er nog steeds van. Begin februari begon hij bij Flores, een bistro in Nijmegen, zijn eerste stage, om na zes weken te horen te krijgen dat het alweer voorbij was vanwege de coronamaatregelen.

“Bistro Flores is een heel populaire stageplek en ik heb er in die anderhalve maand ook veel geleerd. Vooral over vlees, de specialiteit van Flores. Wel heel erg jammer dat het maar bij zes weken bleef.”

Ook Sem Hieminga (19), tweedejaars student onderwijsassistent, was net lekker bezig toen zijn stageschool in Arnhem van de een op de andere dag gesloten werd. “Voor het organiseren van afstandsonderwijs konden ze mij niet gebruiken wat natuurlijk wel te begrijpen is. En na een paar weken kreeg ik steeds meer het idee dat het einde stage was.” Ook nu de school weer open is, hoeft Sem niet meer terug te komen. “Ze laten alleen maar onderwijzend personeel toe in het gebouw, omdat het lastig is anderhalve meter afstand te houden.” Sommige studiegenoten lopen wel weer stage. “Waarschijnlijk hebben die stagescholen een groter gebouw, waardoor het makkelijker te organiseren is.” Zijn stage voor het derde – en laatste – jaar heeft hij intussen weten te regelen, hij gaat naar de school waar hij in het eerste jaar ook al stage liep. “Hoe dan ook wil ik eind volgend studiejaar klaar zijn, want ik wil doorstuderen. Op studieachterstand zit ik dus niet te wachten.”

April dit jaar zijn de helft minder stages en leerbanen gestart ten opzichte van april 2019. In mei liep dat al op naar 64 procent.

Dat zou de terugloop van 60 procent voor een deel kunnen verklaren.”

Vlug denkt ook dat de subsidieregeling Praktijkleren waarmee het ministerie van Onderwijs erkende leerbedrijven stimuleert om meer leerbanen aan te bieden, een bepalende rol kan spelen. “Op dit moment krijgt een leerbedrijf zo’n 2200 euro subsidie per leerbaan, maar de kosten van zo’n leerbaan liggen voor een leerbedrijf op ongeveer 11 duizend euro. Met een financiële prikkel kun je daar als overheid in sturen.”

Daarom is ze ook zo blij met de toezegging van 30 miljoen euro door het kabinet waarvan twee derde gereserveerd wordt voor de subsidieregeling Praktijkleren. De overige 10 miljoen euro waarmee het kabinet half mei over de brug kwam, wordt verdeeld over de overige elf acties die het SBB in het kader van het ‘Actieplan stages en leerbanen’ heeft geformuleerd. Naast een landelijke campagne op radio en tv, waarin leerbedrijven worden opgeroepen om stagiairs aan het werk te houden en de lancering van de nieuwe website Leerbanenmarkt.nl, investeert SBB ook in het inventariseren van stages en leerbanen op scholen.

‘Organisaties bepalen zelf of ze het verantwoord vinden dat er stagiairs aan het werk zijn’

Niet alleen bij samenwerkingsorganisaties en in directiekamers zijn er zorgen over het tekort aan stageplaatsen en leerbanen, ook op de werkvloer van mbo-instellingen wordt hard nagedacht over oplossingen om studenten ondanks de schaarste toch de benodigde praktijkervaring te laten opdoen. Zoals bij de opleiding medewerker evenementenorganisatie van Mbo Utrecht. “Toen half maart alle evenementen werden geannuleerd, kwamen onze derdejaars die op dat moment stage liepen vrijwel allemaal thuis te zitten”, vertelt Mieke Viering, coördinator beroepspraktijkvorming. “En ook de nabije toekomst lijkt er voor de evenementenwereld niet goed uit te zien, al komen er nu hier en daar wat kleinschalige projecten van de grond, maar organisaties zijn erg voorzichtig.” Viering en haar collega’s zijn vanaf de start van de lockdown samen met stagebedrijven bezig om de praktijk de virtuele school in te halen zodat ze onder hun begeleiding kunnen werken aan projecten en opdrachten. En dat wordt verder uitgebreid. “Op deze manier houden we ook contact met de stagebedrijven en dat is heel belangrijk voor als straks de sector weer echt volop van start mag.” Verder overweegt Mbo Utrecht of stagiairs met deze brede opleiding buiten de evenementenbranche stage kunnen lopen of dat stageplekken wellicht gedeeld kunnen worden.

“Bij ons zijn er opleidingen die geen problemen kennen, zoals automotiv en ict”, zegt Thea Nabring, stagebegeleider zorg en welzijn bij Roc A12 in Ede, “maar van mijn 29 tweedejaars studenten die de opleiding onderwijsassistent en pedagogisch medewerker doen, is meer dan de helft zijn stageplek kwijtgeraakt.” En ook het vinden van een stageplek voor volgend studiejaar blijkt lastig omdat scholen en kinderdagverblijven vanwege besmettingsgevaar niet te veel ‘vreemden’ willen toelaten. “Natuurlijk staan wij in nauw contact met onze stagescholen, maar uiteindelijk bepalen deze organisaties zelf of ze het verantwoord vinden dat er stagiairs aan het werk zijn.”

Roc-docenten maken zich vooral zorgen over volgend studiejaar.

Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven verwacht dat bedrijven straks onvoldoende vakmensen kunnen aantrekken.

Voor de studenten van wie de stage de afgelopen maanden in het water viel, verwacht Nabring geen grote studieachterstanden. Wellicht dat dat wel geldt voor bijvoorbeeld studenten verpleging en verzorging. “Sommige medische handelingen, zoals het aanbrengen van een katheter, leer je pas echt goed in de praktijk.” Vandaar dat de school op zulke handelingen sinds half juni, sinds de school weer open is, de nadruk legt. De grootste zorg is ook bij Roc A12 niet dit, maar volgend studiejaar. “Daarop vooruitlopend hebben we onze tweedejaars studenten gevraagd of ze bij hun stageschool willen polsen of ze er volgend jaar terug mogen komen.”

Ook bij Roc Friese Poort wordt nagedacht over alternatieven voor het geval er onvoldoende specifieke stageplaatsen zijn. “Stel voor dat je op een wat minder voor de hand liggende stageplek 15 van de ‘ideale’ 25 werkprocessen kunt trainen, dan zou dat ook een goede optie kunnen zijn”, zegt Meijerink. “Dan kan een horecastudent in een keuken van een ziekenhuis misschien toch heel veel leren.” Voor stagebedrijven die ondanks de versoepelingen van de afgelopen periode nog steeds geen stagiairs willen ontvangen, heeft de directievoorzitter van Friese Poort een boodschap: “Ik begrijp het, veiligheid is belangrijk, maar alsjeblieft, denk na of er toch niet iets mogelijk is voor onze stagiairs. Het gaat om de toekomst van Nederland.” ■